

The role and function of political elites in maintaining and developing national interests and security from the perspective of the Supreme Leader

Mohammad Aghaei

Assistant Professor of the National Security, Supreme National Defense University, Tehran, Iran
Email: aghaei_1369@yahoo.com

Zahra Heydari

PhD of Political Science and Islamic Revolution Studies, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran (Corresponding Author)
Email: z.heydari66@yahoo.com

Abstract

The role of political elites in the political, social, economic and cultural developments of countries is an interesting category and the realization of this role depends to a large extent on their intellectual coherence and consensus in the theoretical and practical fields. Since national interests and security are the most important principle in the political stability and independence of a country with a political unit; Therefore, the adoption of a security policy is based on the presuppositions and expectations that the political elites of a country have regarding national security and its subject and example. This is where the importance of the role of political elites in determining the issue and example of national interests and security is clear; Therefore, one of the most important points emphasized by the Supreme Leader is the preservation and development of the interests and national security of the country. In this regard, considering the sensitive position of political elites and administrators in the Islamic system, the main purpose of this research is to study the role and function of political elites in maintaining the interests and national security of the Islamic Republic of Iran in the thought of Ayatollah Khamenei. The method of the article is qualitative case content analysis in a library style and documentary analysis of speeches and statements of the Supreme Leader. The findings show that according to the statements of the Supreme Leader, the role of political elites in fields such as: political development, elections, Islamic awakening, national unity and trust, guiding political parties and currents, clarification and enlightenment strategy, predicting events, problem analysis It affects planning, decision-making, interests and national security.

Keywords: Ayatollah Khamenei, political Elites, National Security, Role & Function, National Interests.

نقش و کارکرد نخبگان سیاسی در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری

محمد آقائی

استادیار گروه امنیت ملی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران

Email: aghaei_1369@yahoo.com

زهرا حیدری

دکتری تخصصی مطالعات سیاسی انقلاب اسلامی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران

Email: z.heydari66@yahoo.com

چکیده

نقش نخبگان سیاسی در تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشورها مقوله‌ای مورد توجه است و تحقق این نقش تا حد زیادی درگرو انسجام فکری و اجماع نظر کلان آن‌ها در عرصه‌های نظری و اجرایی است. از آنجاکه منافع و امنیت ملی، مهم‌ترین اصل در ثبات سیاسی و استقلال یک کشور با یک واحد سیاسی است؛ بنابراین، اتخاذ یک سیاست امنیتی، مبتنی بر پیش‌فرض‌ها و انتظاراتی است که نخبگان سیاسی یک کشور در مورد امنیت ملی و موضوع و مصداق آن دارند. اینجاست که اهمیت نقش نخبگان سیاسی در تعیین موضوع و مصداق منافع و امنیت ملی مشخص می‌شود؛ بنابراین یکی از مهم‌ترین نکات مورد تأکید مقام معظم رهبری حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی کشور است. در این راستا با توجه به جایگاه حساس نخبگان سیاسی و مدیران در نظام اسلامی، هدف اصلی این پژوهش مطالعه نقش و کارکرد نخبگان سیاسی در حفظ منافع و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای است. روش مقاله از نوع تحلیل محتوای کیفی موردی به شیوه کتابخانه‌ای و تحلیل اسنادی سخنرانی و بیانات مقام معظم رهبری است. یافته‌ها بیانگر این است که با توجه به بیانات مقام معظم رهبری، نقش نخبگان سیاسی در زمینه‌هایی همچون توسعه سیاسی، انتخابات، بیداری اسلامی وحدت و اعتماد ملی، هدایت احزاب و جریان‌های سیاسی، راهبرد شفاف‌سازی و روشنگری، پیش‌بینی حوادث، مسئله‌شناسی، برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، منافع و امنیت ملی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: آیت‌الله خامنه‌ای، نخبگان سیاسی، امنیت ملی، نقش و کارکرد، منافع ملی

مقدمه

هر یک از نظام‌های سیاسی قادرند با اتخاذ تصمیمات و سیاست‌گذاری‌ها به تبیین منافع ملی خود بپردازند، از آنجاکه سیاست‌های مختلف یک جامعه، متأثر از خواسته‌ها و نیازهای فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و امنیتی آن جامعه است؛ اگر دولت-ملتی نتواند امنیت مرزهای پیرامونی خود را فراهم کند و از موقعیت خارجی برای رشد و توسعه اقتصادی ملت خود بهره گیرد و احترام دیگران نسبت به فرهنگ و ارزش‌های کشور خود را بیافریند، دارای کارایی سیاسی ضعیف است. از همین رو نقش نخبگان سیاسی به شکل عام و نخبگان سیاست خارجی به اخص در حفظ یا به خطر انداختن منافع و امنیت ملی مؤثر است (حاتمی راد، 1385: 154). براساس پیشینه پژوهش، شفيعی‌نیا و همکاران (1391) در مقاله‌ای با عنوان «شاخص‌های تحکیم امنیت ملی و ارتقای اخلاق سیاسی نخبگان سیاسی از دیدگاه مقام معظم رهبری» به تبیین مؤلفه‌های مهم اخلاق سیاسی نخبگان از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای پرداخته و نقش این مؤلفه‌ها را در توسعه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران بررسی کرده‌اند. سؤال اصلی این مقاله: شاخص‌های ارتقا بخش اخلاق سیاسی نخبگان و نقش آن‌ها در تأمین امنیت ملی نظام جمهوری اسلامی ایران کدام هستند؟ از مصادیق مؤلفه‌های اخلاق سیاسی نخبگان سیاسی که در رهنمودها و بیانات و آثار مکتوب رهبری مورد تأیید است شامل امانت‌داری ولایت محوری، بصیرت، صداقت، صبر و استقامت، عدالت و ... ذکر شده است» تفاوت بین این اثر و پژوهش حاضر در این است که اثر حاضر به بررسی نقش نخبگان سیاسی در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری پرداخته است در صورتی که اثر فوق به صرفاً بررسی صفات اخلاقی نخبگان سیاسی از دیدگاه رهبری پرداخته است. زیباکلام و همکاران (1390) در مقاله‌ای با عنوان «نقش نخبگان سیاسی در توسعه سیاسی ایران (1332-1357)» نقش اساسی نخبگان در مسیر توسعه را بررسی کرده است. سؤال اصلی این است که نخبگان سیاسی در میانه سال‌های 1332 تا 1357 چه نقشی در توسعه سیاسی ایران داشتند؟ فرضیه این است که نخبگان سیاسی ایران در دوره مورد بحث از طریق فعالیت‌هایی چون ایجاد قدرت هرمی و سلسله‌مراتبی، سوءاستفاده از قدرت و فساد،

تقلب در انتخابات و ممانعت از برگزاری انتخابات سالم، سرکوب مطبوعات و دسته‌های مستقل نقش بازدارنده‌ای در تحقق توسعه سیاسی در ایران داشتند. تفاوت بین این اثر و پژوهش حاضر در این است که اثر حاضر به بررسی نقش نخبگان سیاسی در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری پرداخته است، در صورتی که اثر فوق به بررسی نقش نخبگان سیاسی قبل از انقلاب پرداخته است. نوریان (1393) در مقاله‌ای با عنوان «نقش نخبگان سیاسی در رشد و توسعه متوازن جوامع معاصر آسیایی» به بررسی ضعف برخی از کشورهای از جمله ایران در رابطه با عدم حرکت متوازن به سوی توسعه گسترده و پلورالیسم، به ویژه در دوران پهلوی‌ها، از منظر سیاسی، اجتماعی و تاریخی پرداخته است. به علاوه بر تفاوت میان توسعه و رشد از نظر تأکید رشد بر کمیت از یک طرف و توسعه از طرف دیگر تأکید کرده است. روش این پژوهش توصیفی و تحلیلی و الگوی تطبیقی با استفاده حداکثری از ظرفیت‌ها و مقتضیات جهت شناخت بیشتر پارامترهای تأثیرگذار در اهداف و موضوع تحقیق است. یافته‌ها نشان داد که نخبگان سیاسی تأثیر مثبت و نسبتاً منفی در جریان رشد و توسعه متوازن جوامع مورد مطالعه داشته‌اند. تفاوت بین این اثر و پژوهش حاضر به لحاظ موضوعی است. علیخانی (1380) در پژوهشی با عنوان «ویژگی‌های نخبگان سیاسی از دیدگاه امام علی^(ع)» به بررسی ویژگی‌های نخبگان سیاسی از دیدگاه حضرت علی^(ع) پرداخته است. این ویژگی‌ها را به سه دسته تقسیم کرده است: دسته اول خصوصیات واقعی و عقلی که لازمه جوامع بشری است. دسته دوم ویژگی‌های انسانی و اخلاقی است که انسان‌ها و جوامعی که ارزش‌ها نقش محوری در آنجا دارد آن‌ها را قبول دارند که شامل 1. پابندی به اصول حکمرانی و سیاست شامل چهار اصل؛ 2. پابندی به ارزش‌های انسانی و اخلاقی شامل شش ارزش اساسی و 3. وسعت دید، صبر و سعه صدر پرداخته است. تفاوت بین این اثر و پژوهش حاضر به لحاظ موضوعی است. با بررسی پژوهش‌هایی که نزدیک به این موضوع انجام شده است، روشن می‌شود که تاکنون پژوهش جامعی درباره نقش نخبگان سیاسی در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری انجام نشده است؛ نقطه اشتراک این پژوهش با پژوهش‌های قبلی در بحث نخبگان سیاسی است و افتراق آن

در دیدگاه رهبری و نقش نخبگان و بحث امنیت و منافع ملی است؛ بنابراین با توجه به عدم انجام کار پژوهشی مستقل در این حوزه پژوهش حاضر بر آن است تا این مسئله را بررسی و تبیین نماید. سؤال اصلی این پژوهش این است که با توجه به بیانات مقام معظم رهبری نقش نخبگان سیاسی در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی چیست؟ و سؤالات فرعی هم اینکه، مبانی نظری نخبگان سیاسی چیست؟ نخبگان سیاسی از منظر رهبری شامل چه کسانی هستند؟ ایشان چه تعریفی از نخبگان دارند؟ با توجه به نقش‌های مختلفی که نخبگان دارند کدام‌یک از این نقش‌ها می‌تواند منافع و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران را در حوزه سیاست‌گذاری‌ها تحت تأثیر قرار دهد؟ اهمیت این موضوع به دلیل شرایط حساس کنونی تعاملات داخلی و خارجی کشورها در زمینه فرصت‌ها و تهدیدها و نقش محوری نخبگان سیاسی در جایگاه رهبران و مسئولین اداره‌کننده کشور و حرکت‌ها و آینده ملت و همچنین اهمیت مسئله منافع و امنیت ملی و مهم‌تر از همه بیانات و دیدگاه رهبر معظم انقلاب است. دلیل انتخاب موضوع اینکه تاکنون پژوهشی در رابطه با نقش نخبگان سیاسی در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری انجام نگرفته است که حاکی از جدید بودن موضوع است و در ادامه بعد از اشاره به مبانی نظری نخبگان سیاسی از نظر موسکا و نظریه ساختی کارکردی پارسونز، نظریه امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری به تعریف نخبگان سیاسی از منظر رهبری و نقش آن‌ها در حفظ منافع و امنیت ملی پرداخته خواهد شد.

1. مبانی نظری

1-1. تعریف مفاهیم

«نخبه»¹: شخص برجسته و کارآمدی است که در تولید و گسترش علم و هنر و فناوری، فرهنگ‌سازی و مدیریت کشور اثرگذاری محسوسی داشته باشد؛ همچنین نبوغ فکری،

1. Elite

کارآفرینی وی در حوزه تولید و اشاعه دانش و نوآوری منجر به رشد و توسعه علمی جامعه انسانی شود (بنیاد ملی نخبگان، 1390: 5).

نخبه سیاسی: فردی که به بررسی پدیده‌های سیاسی در دو بُعد داخلی و بین‌المللی می‌پردازد و با دید آینده‌نگرانه قضایای سیاسی را پیش‌بینی و در بالاترین سطح، راهکارهایی را جهت مدیریت صحیح وقایع باهدف ارتقای سطح زندگی ارائه دهد (امینی و ابراهیمیان، 1394)؛ به عبارت دیگر کسی که مستقیم یا غیرمستقیم در امور سیاسی جاری سهمی را در معادلات سیاسی داشته باشد (شفیعی نیا، لطفی و توکلی جلیلی، 1391: 48-49). سه دسته از نخبگان را می‌توان تفکیک کرد: «نخبگان صاحب قدرت»، «نخبگان رقیب»، «نخبگان چالشگرانه» که تأکید روی سه مورد است (حسینی و همکاران، 1391: 149).

«نخبگان سیاسی»: به معنای بزرگان، صاحبان فکر و شخصیت و قابلیت‌های وسیع فکری و سازمان‌دهی است (ترابی، 1392: 44؛ سریع القلم، 1384: 61). منظور ما در این پژوهش از نخبگان سیاسی مقامات یا همان طبقه حاکم در نظام سیاسی هستند که شامل رهبری نظام، رؤسای قوا، اعضای مجلس خبرگان رهبری، اعضای شورای نگهبان، معاونین رؤسای قوا وزرا و نمایندگان مجلس هستند.

«منافع ملی»: منافع ملی، «هدف‌های عام و ماندگاری که یک ملت برای دستیابی به آن‌ها تلاش می‌کند». بر این اساس، منافع ملی، مفهوم گسترده‌ای است که صرفاً به معنای حفظ تمامیت ارضی و استقلال ملی یا اهداف صرفاً مادی و منحصر در مرز جغرافیایی نیست؛ بلکه حوزه وسیعی است که شامل دستیابی به اهداف ایدئولوژیک، فناوری جدید، منابع مواد خام، توسعه اقتصادی، انرژی، منطقه نفوذ و دفاع از اتباع خود در خارج از مرزها به‌ویژه هویت فرهنگی خویش است. به گفته چارلز بیرد، مفهوم منافع ملی طی قرن 16 در ایتالیا، قرن 17 در انگلستان و قرن 18 در قانون اساسی آمریکا به کار گرفته شده است.^۳

1. Political Elites
2. National interest
3. Beard, 1934

امنیت: واژه امنیت در فرهنگ فارسی به معنای در امان بودن، ایمنی، آرامش و آسودگی است (عرفانی و همکاران، 1401: 6). در زبان انگلیسی واژه «Security» معادل امنیت است. این کلمه با توجه به کاربرد پر دامنه‌اش، به معنای سخت، پابرجا، محکم و یا مطمئن، قابل اعتماد و تضمین دانسته شده است (نوبری و اسماعیلی، 1399: 4). در واقع امنیت از مباحث محوری در حوزه علم سیاست و سیاست‌گذاری در هر نظام سیاسی است که همواره از زوایای مختلفی تهدید می‌شود. امنیت پدیده‌های کیفی است که بر اساس درجه‌بندی‌های عمدتاً ذهنی قابل توصیف هستند، به‌نوعی عدم تهدیدات و خطرات است (آنگرر¹، 2009: 7).

امنیت ملی²: شامل شرایطی است که طی آن هر ملتی قادر است از اهداف و ارزش‌های حیاتی مد نظر خود در سطح ملی و فراملی محافظت کند یا آن‌ها را گسترش دهد (شایگان، 1391: 65). ویژگی نسبی بودن حاکی از آن است که امنیت امری همیشگی و پایدار نیست و انسان‌ها باید به‌طور دائم مراقب باشند که امنیت آن‌ها از بین نرود. وضعیتی مبتنی بر ایجاد نسبت متعادل بین خواسته‌ها از یک‌سو و کار ویژه‌های نظام سیاسی از سوی دیگر در چهارچوب موضوع امنیت در هر واحد سیاسی به‌گونه‌ای که تولید رضایتمندی در آن واحد سیاسی نماید (افتخاری، 1385: 16). فرانکان. تراگر و اف. ان. سیمونی می‌نویسد: امنیت ملی بخشی از سیاست دولت باهدف ایجاد همکاری سیاسی بین‌المللی و ملی در جهت گسترش و حفاظت از ارزش‌های حیاتی ملی در برابر دشمنان بالقوه و موجود است (تراگر و سیمونی³، 1973: 26). در فرهنگ مک میلان، امنیت ملی عبارت از «توان دفاع و حفاظت از ارزش‌ها و شهروندان یک ملت» (مک میلان⁴، 2010). امنیت ملی «مصونیت نسبی یا مطلق یک کشور از حمله مسلحانه یا خرابکارانه سیاسی یا اقتصادی احتمالی، همراه با واردکردن ضربه کاری و مرگبار، در صورت مورد حمله قرار گرفتن» است؛ امنیت ملی، شامل: 1. حفظ تمامیت ارضی؛ 2. حفظ جان مردم؛ 3. بقا و تداوم سیستم اجتماعی و حاکمیت

1. Engerer, 2009

2. National Security

3. Trager and Simonie, 1973

4. Macmillan, 2010

کشور (فرهنگی، اقتصادی و سیاسی)؛ 4. حفظ و ارتقای منابع حیاتی کشور؛ 5. عدم تهدید جدی از خارج، نسبت به منافع حیاتی و ملی کشور است (آقا بخشی، 1383: 443).

2-1. مبانی نظری نخبگان سیاسی، منافع و امنیت ملی

در قرن 17 از واژه (Elite) نخبه برای توصیف کالاهایی باکیفیت خاص استفاده می‌شد؛ سپس برای گروه‌های اجتماعی بالاتر، مثل گروه‌های نظامی یا سطوح عالی‌تر اشرافیت هم گسترش یافت. نخبه‌گرایی اولین بار قرن نوزدهم به‌عنوان یک مکتب فکری در حوزه علم سیاست و جامعه‌شناسی سیاسی با اندیشه‌های موسکا و پاره‌تو مورد بحث قرار گرفت. امروزه نخبه‌گرایی از شاخص‌های رایج در جامعه‌شناسی سیاسی و جزء الگوهای مؤثر بر فرایند تصمیم‌سازی و راهبردی در حکومت‌ها است (رضوان پور و طاهری: 1396). بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و اصلاح ساختارهای حکومت به معنای واقعی خود تفسیر شد؛ استفاده از ظرفیت‌های نخبگان در بیانات امام خمینی^(ره) و آیت‌الله خامنه‌ای بیشتر مورد توجه قرار گرفت.

1-2-1. نظریه نخبگان موسکا

موسکا اولین اندیشمندی است که در موضوع نخبگان به طرح نظریه پرداخت او یک تمایز اصولی بین توده‌ها و نخبگان به وجود آورد (حاتمی راد، 1385: 154). به اعتقاد موسکا افراد بدون کمک طبقه خاص و به‌تنهایی قادر به حکومت کردن نیستند؛ تمام مردم هم هیچ‌وقت نمی‌توانند به حکومت برسند، زیرا علاقه، عمل مشترک و لیاقت را برای این امر مهم ندارند (ازغندی، 1392: 11). در واقع موسکا لیاقت و ثروت را ملاک‌های مهمی جهت عضویت در طبقه سیاسی می‌داند (موسکا، 1939) و معتقد است که هرگونه تغییر و دگرگونی اجتماعی اساساً مربوط به گروه اقلیت سازمان‌یافته است و آن‌ها نقش مهمی در این رابطه دارند. نخبگان سیاسی از دیدگاه موسکا، عبارت از افراد و شخصیت‌هایی که به اعمال

قدرت سیاسی می‌پردازند یا در اعمال قدرت سیاسی نفوذ ویژه‌ای دارند. وی علاوه بر اعتقاد به نقش تعیین‌کننده نخبگان در تحولات، حرکت تاریخ را نیز متأثر از ایده‌ها و منافع نخبگان بر موضع قدرت می‌داند (زیباکلام و همکاران، 1390: 45).

2-2-1. نظریه ساختی کارکردی پارسونز

در این بخش دلیل استفاده از نظریه کارکردی پارسونز این است که اگر نظام را به‌عنوان یک ساختار در نظر بگیریم که دارای عرصه‌های مختلف (سیاسی، اجتماعی و حقوقی و ...) است، در هرکدام از این عرصه‌ها نخبگان سیاسی به‌عنوان کنشگران نظام، مجموعه نقش‌هایی را به عهده‌دارند که این نقش‌ها و عرصه‌ها با همدیگر در ارتباط و مکمل هم هستند؛ در ارتباط با هم این انسجام و یگانگی اجزا و به عبارتی همبستگی اجزا حفظ می‌شود. از طرفی در این پژوهش به دنبال این هستیم که نقش و کارکرد نخبگان سیاسی از دیدگاه مقام معظم رهبری چیست؟ بنابراین بهتر است قبل از هر چیز حوزه‌های ایفای نقش و کارکرد نخبگان سیاسی مشخص شود. پارسونز در تحلیل نظام اجتماعی اساساً به اجزای ساختاری علاقه‌مند است. وی علاوه بر توجه به نقش و پایگاه، به اعضای کلان نظام اجتماعی مانند جمع، هنجار و ارزش هم علاقه‌مند است. باین‌همه پارسونز در تحلیل نظام اجتماعی فقط ساختارگرا نیست، بلکه کارکردگرا هم است. از این‌رو شماری از شرایط لازم نظام اجتماعی را تعریف می‌کند. در مورد نقش نخبگان سیاسی نیز می‌توان از برخی از این مؤلفه‌ها استفاده کرد. نخست نظام اجتماعی باید به‌گونه‌ای ساختارمند شود که با هماهنگی نظام‌های دیگر عمل کند؛ دوم نظام اجتماعی برای بقای خود باید از حمایت ضروری نظام‌های دیگر برخوردار شود؛ سوم نظام باید بخش بزرگی از نیازهای کنشگرانش را تأمین کند؛ چهارم نظام باید اعضایش را به مشارکت در خود وادارد؛ پنجم باید دست‌کم دارای حداقلی از کنترل بر رفتار بالقوه مخرب باشد و ششم تضاد اگر بسیار مخرب باشد باید کنترل شود (پارسونز، 1951: 319). با توجه به این موارد می‌توان گفت نخبگان سیاسی که مسئولیت اداره جامعه را بر عهده دارند؛ باید در راستای حفظ تعادل نظام تلاش کنند. در مفهوم پارسونزی نقش اجتماعی شامل

انتظارات، هنجارها و ضمانت اجرایی نهادینه شده آشکار یا پنهانی است که رفتار کنشگران را به تبع موقعیتی که در ساختار اجتماعی دارد تعیین می‌کند (روشه، 1376: 96). تقسیم وظایف در نظام سیاسی مبتنی بر تفاوت در نقش‌های سیاسی است. احراز هر نقشی در جامعه و در نظام سیاسی اختیارات و وظایف به دنبال می‌آورد. شهروندان به حکم نقش خود در نظام از قدرت سیاسی اطاعت می‌کنند (رنجبر، 1379: 76). در صورتی که برحسب نقش خود عمل نکنند اعمال زور به عنوان ضمانت اجرا، جهت تضمین پیروی از هنجارها ضرورت پیدا می‌کند؛ بنابراین، زوری که برای رعایت ارزش‌ها و هنجارهای مستقر اعمال گردد مشروع است (بشیریه، 1396: 86).

3-2-1. امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری

امنیت ملی و دفاعی نظام جمهوری اسلامی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای مانند سایر مفاهیم مهم سیاسی در قلمرو مکتب اسلام و آموزه‌های دینی تفسیر می‌شود و عواملی همچون عدالت‌طلبی، دشمن‌شناسی، اعتقادات دینی، مشارکت عمومی و خدمت‌گزاری در پیدایش شاخصه‌های امنیت و دفاع ملی سهیم هستند؛ از نگاه مقام رهبری، دفاع و امنیت ملی فرایند وسیع حفظ دستاوردهای انقلاب و دستیابی به آرمان‌های متعالی و مهیا ساختن مسیر رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و نظامی است؛ در جهت خنثی کردن تهدیدهای دشمنان خارجی و بحران‌های داخلی با بهره‌گیری از همه امکانات، ظرفیت‌ها و استعدادهای درونی برای رسیدن به مقصود است (بیانات در صبحگاه مشترک نیروهای مسلح کرمان، 84/02/15). نظام‌های سیاسی قادرند با اتخاذ تصمیمات و سیاست‌گذاری‌ها مناسب به تبیین منافع ملی خود پردازند. مهم‌ترین ابعاد امنیت ملی نظام جمهوری اسلامی ایران که از جمع‌بندی متون راهبردی امام خمینی^(ره) و مقام معظم رهبری استخراج شده است شامل موارد زیر می‌شود:

- ❖ امنیت فردی: به معنی بهره‌مندی فرد از امکانات عمومی بدون هیچ دغدغه‌ای، همچنین حرکت در جهت رشد و تعالی مادی و معنوی با حفظ عزت انسانی و برخورداری از آزادی‌های مشروع و قانونی بدون هیچ تهدید یا مانعی است؛
- ❖ امنیت اجتماعی: عبارت از سلامت و آرامش یک جامعه و رشد احساس تعاون و دوری از ناهنجاری‌های اخلاقی است؛
- ❖ امنیت اقتصادی: عبارت است از اشتغال و سرمایه‌گذاری، سلامت و قانونمندی در چرخه تولید، توزیع و مصرف، بهره‌وری صحیح از معادن و ذخایر، دستیابی به فنآوری‌های پیشرفته و خودکفایی در صنایع اصلی و رها شدن از اقتصاد تک‌محصولی؛
- ❖ امنیت سیاسی: عبارت است از وفاق و همدلی کارگزاران نظام، پرهیز از درگیری‌های قومی و حزبی و ایجاد محیط سالم برای نقد عادلانه عملکردها؛
- ❖ امنیت قضایی: شامل حفظ حقوق شهروندی، اجرای یکسان قانون برای تمام متخلفان و ...؛
- ❖ امنیت فرهنگی: گسترش ارزش‌های انقلاب و دفاع مقدس، تقویت جنبش نرم‌افزاری و رشد و توسعه فرهنگ عمومی و اسلامی؛
- ❖ امنیت دفاعی مرزی و منطقه‌ای: عبارت است از تعامل سازنده و سالم با همسایگان و خودکفایی تسلیحاتی در جهت بازدارندگی تهدیدات (شیدائیان، 1388 و حسین‌زاده، 1398: 20).

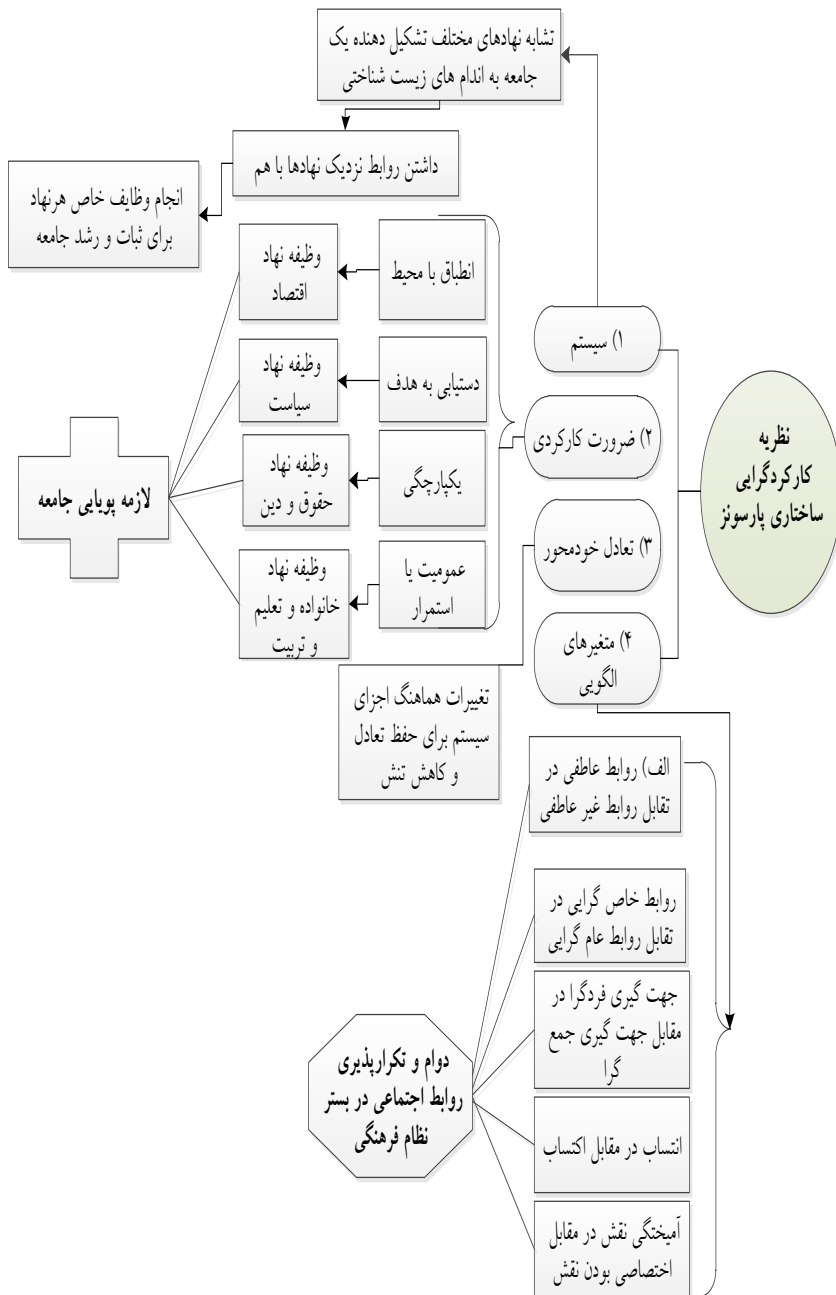
آیت‌الله خامنه‌ای با تأکید بر اینکه هدف از تشکیل جمهوری اسلامی، حفظ منافع ملی، استقلال، آزادی، عدالت اجتماعی، قدرت و امنیت ملی است، افزودند: ایدئولوژی به دنبال تأمین و حفظ منافع ملی است و هویت یک ملت محسوب می‌شود. (دیدار سفرا و مسئولان وزارت امور خارجه با رهبر انقلاب، 1397/04/30)؛ بنابراین، بعد از انقلاب، منافع ملی تغییر پیدا کرد؛ یعنی معیارها برای منافع ملی طبعاً تغییر پیدا کرد؛ دیکتاتوری‌ها به مردم‌سالاری تبدیل شد؛ وابستگی‌ها به استقلال سیاسی تبدیل شد؛ عقب‌ماندگی به پیشرفت

قابل توجه تبدیل شد؛ در زیرساخت‌ها، در نیروی انسانی، در صنایع مهمی مثل نانو، زیست و فناوری، در علم، این‌ها حوادثی بوده که هویت انقلابی ما این‌ها را به وجود آورده. پس هر چیزی که با این هویت در تعارض باشد، منافع ملی نیست، حتی اگر ما تصور کنیم که این منفعتی است برای ملت؛ نه هرچه با اسلام، با انقلاب، با گذشته و سابقه تاریخی ما، تعارض داشته باشد، جزء منافع ملی نیست (بیانات در دیدار مسئولان نظام، 1396/03/22).

4-2-1. مدل مفهومی پژوهش

در یک چهارچوب نظری، مدل نمادی از واقعیت است که برای تبیین بخش‌های مختلف یک پدیده اجتماعی به کار می‌رود. مدل را به‌عنوان انتزاعی از واقعیت می‌دانند که به‌منظور نظم‌دادن و ساده‌سازی دیدگاه ما از واقعیت به کار می‌رود. مدل مورد استفاده در این اثر نظریه کارکردگرایی ساختی است که از مدل نظری پارسونز استفاده خواهد شد. مباحث نظری پارسونز که کنش ارادی و داوطلبانه کنشگر (نخبگان سیاسی) نه در قالب آزادی مطلق، بلکه در چهارچوب ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی جهت‌دهنده به تصمیم‌گیری‌ها و همچنین شروط موقعیتی برحسب جنسیت، سن، پایگاه، محیط و ویژگی‌های انتسابی و اکتسابی محدود می‌شود که با توجه به وسایل و امکاناتی که نخبگان سیاسی در اختیار دارد، در حوزه‌های مختلفی سیاسی، فرهنگی (به‌واسطه قدرت، تعهد، ثروت، نفوذ و ...) در این عرصه وارد می‌شوند؛ در جهت اهداف نظام و سیستم سیاسی برای ایجاد نظم و ادامه حیات نظام (وضعیت تعادل) فعالیت می‌کنند که طبق این الگوی سیستمی پارسونز در جهت تمایلات نیازی این نقش‌ها و کارکردها را انجام می‌دهند. همچنین دیدگاه حضرت امام خمینی^(ره) مقام معظم رهبری هم در مورد ابعاد امنیت ملی به‌عنوان بخش دوم مدل نظری در نظر گرفته شده است.

شکل 1: نقش و کارکرد نخبگان سیاسی در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی براساس نظریه ساختی کارکردی پارسونز، (منبع: یافته‌های نظری)

شکل 2: نقش نخبگان سیاسی در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی براساس ابعاد امنیت ملی از جمع‌بندی دیدگاه امام خمینی^(ره) و مقام معظم رهبری، (منبع: یافته‌های نظری)

2. روش‌شناسی پژوهش

روش‌های پژوهشی در واقع، مجموعه فعالیت‌ها به‌منظور رسیدن به هدفی یا ابزارهای دست‌یافتن به واقعیت است. بر این اساس روش مورد استفاده در پژوهش حاضر، از نوع تحلیل محتوای کیفی موردی و به شیوه کتابخانه‌ای و تحلیل اسنادی است؛ به عبارتی تحلیل موردی برخی از سخنرانی‌ها و بیانات مقام معظم رهبری در مورد نقش نخبگان سیاسی در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران است. برخی از مقولاتی که در سخنرانی‌ها و بیانات مقام معظم رهبری اشاره به نقش نخبگان سیاسی دارد، به‌صورت موردی و برحسب اولویت انتخاب‌شده و مورد تحلیل قرار گرفته است، در برخی بخش‌ها رهبری به‌صورت مستقیم اشاره به مقولات ایفای نقش داشته است؛ در برخی موارد به‌صورت غیرمستقیم بوده است که سعی شده است در چهارچوب مقولاتی به شیوه تحلیل محتوا از درون‌متن بیانات ایشان، این موارد استخراج گردد. در پایان نیز مقولات مربوط به نقش نخبگان در حوزه‌های مختلف به‌صورت نموداری ترسیم شده است که خود بیانگر یافته‌های مهم پژوهش حاضر است.

3. تجزیه و تحلیل یافته‌ها

3-1. نخبگان (خواص) از منظر آیت‌الله خامنه‌ای

مقام معظم رهبری نخبگان را شامل احزاب، روشنفکران، به عبارت عام‌تر، پشت‌میزنشین‌ها و تحلیلگرهای ذهن می‌داند. این احزاب ممکن است ملی- مذهبی، لائیک یا اسلام‌گرا باشند (بیانات در مراسم بیست و دومین سالگرد امام خمینی^(ره)، 1390/03/14). تجربه تاریخی معاصر نشان می‌دهد که نخبگان سیاسی کشور، همواره در یک مسیر حرکت نکرده‌اند، بلکه همیشه در نوسان بوده‌اند؛ از دیدگاه رهبری خواص اشخاصی که نسبت به مباحث روز آگاهی

دارند و مسائل را خوب درک می‌کنند، هرچند ممکن است شخص باسواد یا خاصی نباشد؛ اما به دلیل درک رفتارهای اجتماعی می‌توان او را جزء خواص نامید؛ اما فرد باسوادی که زمانه خود را به‌درستی درک نکند عوام نامیده می‌شود (معارف: ماهنامه آموزشی اطلاع‌رسانی). منظور رهبری از خواص به معنی اشخاصی با نحوه پوشش خاص و یا جنسیتی - خاصی نیست؛ لذا خواص افرادی هستند که مسائل را به‌خوبی می‌فهمند و تصمیم می‌گیرند و عمل می‌کنند؛ ممکن است مرد یا زن، تحصیل کرده یا تحصیل نکرده، ثروتمند یا فقیر باشد، فردی که در بخش‌های دولتی فعال است یا از مخالفان بخش‌های دولتی طاغوت باشد. خواص افرادی هستند که در برابر عملی که انجام داده‌اند موضع می‌گیرند و با فکر و منطق راهشان را انتخاب می‌کنند. تصمیم و عمل آنان بر مبنای درک مسئله است. ولی عوام افرادی هستند که از جو تقلید می‌کنند و در واقع قضایا را به‌درستی درک و تحلیل نمی‌کنند (بیانات در دیدار فرماندهان لشکر 27 محمد رسول‌الله (ص)، 1375/03/20). از دیدگاه مقام معظم رهبری خواص به دو دسته تقسیم می‌شوند: 1. خواص جبهه حق: افرادی صاحب‌فکر، معرفت و فرهنگ که جبهه حق را درک کرده و به آن حق خدمت می‌کنند که این خواص نیز به دو دسته تقسیم می‌شوند: الف. افرادی که به دنیا وزندگی، مقام، پول، لذت و همه متاع‌های خوب وابسته نیستند و به‌راحتی می‌توانند آن‌ها را کنار بگذارند. از دیدگاه رهبری، اگر این نوع از خواص جامعه در اکثریت باشند، جامعه اسلامی هیچ‌وقت به سرگذشت جامعه زمان امام حسین (ع) دچار نخواهد شد؛ ب. نوع دیگر خواص افرادی هستند که به زندگی دنیایی وابسته شده‌اند و دست‌کشیدن از خواسته‌های دنیوی برای آنان مشکل است. در صورت کثرت این نوع از خواص، جامعه به سرانجام بدی گرفتار خواهد شد؛ هنگامی که از ترس جان، تقلیل مال و مقام، تنها ماندن، حاکمیت جبهه باطل را بپذیرند آن‌وقت در جهان اسلام حادثه‌ای فاجعه‌انگیز همچون شهادت امام حسین (ع) اتفاق خواهد افتاد. حکومت به شکل سلسله‌مراتبی به طایفه بنی‌امیه و شاخه مروان و سپس به بنی‌عباس و در نهایت نیز به مجموعه سلاطین جهان اسلام تا به امروز می‌رسد (بیانات رهبری، 1375/03/30).

2. خواص جبهه باطل؛ افرادی که مقابل جبهه حق قرار دارند و زیر پرچم باطل مشغول خدمت هستند؛ افرادی که در اسلام امامت را تبدیل به پادشاهی و سلطنت کرده‌اند و حدود هزار ماه در دولت اسلامی، حاکمیت داشته‌اند (فروغی جهرمی، 1391).

2-3. نقش نخبگان در حفظ منافع و امنیت ملی از منظر مقام معظم رهبری

امنیت ملی صرفاً یک مسئله استراتژیک نیست، مسئله فیزیکی و مادی صرف هم نیست. بلکه موقعیتی ذهنی است؛ یعنی هم مردم و هم تصمیم‌گیران باید وجود امنیت ملی را احساس و درک کنند. در اینجا موضوع برداشت ذهنی رهبران جامعه از شرایط بین‌المللی، منطقه‌ای و داخلی نیز اهمیت ویژه‌ای می‌یابد. بنابراین در تحلیل منافع و امنیت ملی یک کشور گاه باید به خردترین سطح تحلیل یعنی ذهنیت تصمیم‌گیران نیز توجه داشت. باید دانست که امنیت ملی صرفاً به مفهوم حفظ وضع موجود نیست؛ بلکه دستیابی به وضع مطلوب خود امنیت ملی تلقی می‌شود. زیرا با احساس مردم و خواسته‌های آن‌ها مرتبط است (جمشیدی، 1396: 10). در ادامه به نقش نخبگان در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی در بخش توسعه سیاسی، قدرت اثرگذاری بر مخاطبین، روشنگری و شفافیت، سرمایه‌گذاری علمی و فناوری، توجه به عقلانیت منافع ملی بر قومی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای پرداخته خواهد شد تا روشن شود که هرکدام از این نقش‌های نخبگان سیاسی می‌تواند در حفظ یا توسعه منافع و امنیت و سرنوشت کشور مؤثر باشد.

1-2-3. نقش نخبگان در توسعه سیاسی

از آنجاکه نخبگان سیاسی به‌عنوان مدیران و کارگزاران مملکت در ابعاد مختلف ایفای نقش دارند و همه این نقش‌ها بی‌ارتباط با منافع و امنیت ملی نیست، لذا نقش آن‌ها در توسعه سیاسی که باعث خروج یک جامعه از رکود و عقب‌ماندگی است نیز در حفظ و تأمین منافع و امنیت ملی مؤثر است؛ در این رابطه مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «نخبگان سیاسی و

خواص، باید در بالا رفتن سطح آگاهی سیاسی جامعه و افزایش حس مسئولیت و مشارکت مردم به‌ویژه جوانان در امور سیاسی و به‌طورکلی توسعه سیاسی تأثیر زیادی داشته باشند» (معارف، 1388).

2-2-3. نقش نخبگان سیاسی در انتخابات مختلف

از نقش‌های مهم نخبگان که امنیت و منافع ملی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، در حوزه انتخابات است که از طریق اطلاع‌رسانی مناسب و به‌موقع در جهت رفع شبهه، شکل دادن به افکار عمومی، آموزش سیاسی بر سرنوشت یک جامعه در قالب حفظ منافع و امنیت ملی مؤثر است. شورای نگهبان طی نامه‌ای به آیت‌الله خامنه‌ای اتفاقات انتخابات مجلس دوره ششم و تغییر نتایج ناشی از شمارش دوباره برخی از صندوق‌ها را مطرح کرد و از ایشان راهنمایی خواست (لیالی، 1393). رهبر انقلاب علاوه بر توصیه به نخبگان سیاسی کشور در مورد رعایت قانون و عواقب عدم پایبندی به قانون، در رابطه با دشمنانی که به دنبال سوءاستفاده از فضای به‌دست‌آمده هستند به آن‌ها هشدار دادند: «اگر نخبگان سیاسی بخواهند قانون را زیر پا بگذارند، یا برای اصلاح ابرو، چشم را کور کنند، مسئول خون‌ها و هرج‌ومرج آن‌ها هستند. به این برادران توصیه می‌کنم، سعه‌صدر داشته باشید. گرگ‌های گرسنه کمین کرده را که امروز دیگر نقاب دیپلماسی را دارند از چهره‌هایشان برمی‌دارند و چهره حقیقی خودشان را نشان می‌دهند، ببینید. پیش خدا مسئولید، قانون را فصل‌الخطاب بدانید» (بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، 88/03/29).

هشدارهای رهبری در ماه‌های منتهی به انتخابات و هشت ماه پس از برگزاری آن تبیین‌کننده دیدگاه ایشان درباره جذب و دفع نخبگان است.

«در شرایطی که خصوصاً حرمت‌شکنی‌های روز عاشورا واکنش‌های گسترده مردمی را در پی داشت. انتخابات که مظهر مردم‌سالاری دینی است، باید پشتوانه امنیت ما باشد. از نزدیک لمس کردید آن‌وقتی را که دشمنان می‌خواهند از انتخابات علیه امنیت کشور

سوءاستفاده کنند، مردم، مسئولان، منبرداران سیاسی، همه باید مراقب باشند» (بیانات رهبری در دیدار مردم قم در سالگرد قیام 19 دی ماه، 1388/10/19).

می‌توان چنین برداشت نمود که انتخابات هم فرصت است هم چالش و در این عرصه بیش‌ترین بیدارباش به نخبگان یادآور شده است. مبحث نقش نخبگان در فضای مشارکت سیاسی همچون موضوع انتخابات به جهت تأکید رهبران و اندیشمندان در جوامع مختلف حاکی از بااهمیت بودن آن است. بحث واکاوی نقش نخبگان و خواص در انتخابات به‌منظور تقویت حضور گسترده مردم و از سویی موجب افزایش همکاری و همدلی در جامعه گشته و می‌تواند به انتخاب اصلح توسط مردم کمک کند (محمدی و جاجرمی، 1391: 71).

از وظایفی که نخبگان در انتخابات دارند رصد، شناخت، بررسی و پاسخ به شبهات دشمن است؛ اولاً سعی شود اهمیت و ارزش و عظمت انتخابات محفوظ بماند، مردم با امید و اعتماد به پای صندوق‌ها بروند.

«در بحث شبهه‌زدایی از جامعه و مخاطبین نقش وظیفه و انتظار ویژه‌ای از خواص و نخبگان وجود دارد که باید مرزها را روشن کنند و همه وظیفه دارند؛ اما بیشتر از همه، خواص و در میان خواص، کسانی که مستمعین و شنوندگان بیشتری دارند و منبر و تربیون و قلم در اختیارشان است. این‌جور نباشد که باطل، ضربه بزند و جبهه حق نداند از کجا ضربه می‌خورد» (بیانات رهبری در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، 1388/10/29).

3-2-3. نقش نخبگان در هدایت احزاب و جریانات سیاسی

مقام معظم رهبری در بخش مهمی از سخنان خود خطاب به نخبگان و نامزدها و احزاب و جریانات سیاسی تذکراتی دادند که اگر به آن‌ها عمل می‌شد می‌توانست مانع از بروز بسیاری خسارت‌های مادی و معنوی به مردم و نظام شود. لزوم توجه به مسئولیت در پیشگاه خداوند به نخبگان سیاسی کمک می‌کند تا قبل از بیان سخنان و انجام رفتار خود به عواقب دنیوی و

اخروی آن اندیشیده و سپس اقدام نمایند. در بخشی از خطبه دوم رهبری نخبگان سیاسی را به مراقبت شدید از گفتار خویش توجه دادند:

«اگر نخبگان سیاسی کمی افراطی‌گری کنند، دامنه این افراطی‌گری در بدنه مردم به‌جاهای بسیار حساس خواهد رسید که گاهی خود آن‌ها دیگر نمی‌توانند آن را جمع کنند.»
 طرح این نکته از جانب رهبری مسئولیت بسیاری از رسوایی‌ها در جریان حوادث روز قدس، سیزده آبان و روز عاشورا را مستقیماً بر عهده سران فتنه نهاد (خطبه‌های نماز جمعه تهران، 1388/03/29).

4-2-3. تأثیرگذاری نخبگان سیاسی بر مخاطبین و افکار عمومی

تأثیرگذاری نخبگان بر مخاطبین و افکار عمومی موضوع بااهمیتی است که می‌تواند منجر به پیروزی یا شکست در صحنه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی گردد. تقویت امید به آینده انقلاب توسط نخبگان می‌تواند بخش زیادی از اقدامات دشمن را خنثی و راه پیشرفت کشور را مساعد نماید. «ما باید این امید را روزبه‌روز بیشتر کنیم وظیفه نخبگان ما هم این است. یکی از وظایف و تکلیف برای خواص و نخبگان، بالا بردن انگیزه و تقویت جنبه‌های روحی روانی آحاد مردم به‌ویژه جوانان در شرایط مختلف کشور از جمله انتخابات است که از طریق ارتقای سطح اعتماد در بین مردم به وجود می‌آید» (دیدار جمعی از مسئولان و نخبگان استان همدان، 83/04/19) و پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای، 90/11/14).

5-2-3. نقش نخبگان در راهبرد شفاف‌سازی، روشنگری، بیداری اسلامی

در نظر آیت‌الله خامنه‌ای بیداری اسلامی واقعی که از توده‌ها شروع شده و باعث شده است تا توده‌ها از نخبگان جلو بیفتند (رهبری در دیدار معلمان و کارگران، 1382/02/10)؛ این بیداری اسلامی در نتیجه صدور معنوی انقلاب اسلامی در جهان اسلام به‌خصوص کشورهای عربی به‌طور علنی در سطوح مختلف ظهور یافته است (دیدار آقای ری شهری نماینده ولی‌فقیه

و سرپرست حجاج ایرانی با رهبر انقلاب، 1380/12/14؛ به دنبال آن بیداری ملت‌های غیرمسلمان هم کلید خورده و به‌زودی سرتاسر اروپا و آمریکا را فرا خواهد گرفت و ضروری است تا نخبگان و مردم، ابعاد این بیداری را به‌درستی بشناسند (دیدار معلمان، 1390/02/14).

درواقع رابطه نخبگان با مردم لزوماً رابطه یک‌سویه جهت‌دهی و جهت‌پذیری نیست بلکه حوزه‌های این رابطه بین مردم و نخبگان تقسیم‌شده و لذا دوسویه است (بیانات در اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی 1390/06/26). نخبگان در مواجهه با خطر انحراف حرکت برآمده از بیداری اسلامی در برابر خواص منحرف نقش اصلی را دارند (پیام به کنگره عظیم حج، 1390/08/14). نخبگان وظیفه تبدیل بیداری اسلامی به تئوری‌ها و نرم‌افزارهای اداره را دارند؛ این امر در تقابل با تلاشی است که غرب برای احیای سلطه از دست‌رفته خود توسط خواص منحرف در حوزه جنگ نرم دنبال می‌کند (اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی 1390/06/26). در اندیشه سیاسی رهبری در بیداری اسلامی نقش مردم بسیار پررنگ‌تر از روشنفکران و احزاب است (پیام به کنگره عظیم حج، 1382/11/08).

پیشی گرفتن توده‌ها از نخبگان، خطرات و محاسنی دارد؛ بزرگ‌ترین خطر این است که در صورت غفلت و ناآگاهی توده‌ها، احتمال سوءاستفاده افراد و قدرت‌های فرصت‌طلب جهت به‌دست‌گرفتن رهبری این جریان‌ها وجود دارد. محاسن این است که اگر توده‌ها آگاه از توطئه‌های دشمنان باشند، به‌راحتی می‌توانند جلوی انحراف انقلاب را بگیرند از محاسن دیگر این جریان آن است که این سری هیجانات محدود به کشورهای اسلامی نخواهد بود و تا قلب اروپا پیش خواهد رفت (دیدار با معلمان سراسر کشور، 1390/02/14). به دنبال موضع‌گیری‌ها و حمایت نامزدهای معترض و برخی نخبگان سیاسی از حرکت‌ها و جریان‌های برانداز، رهبری به نخبگان و خواص نسبت به موضع‌گیری‌های غیرشفاف و چندپهلوی در برابر اقدامات برانداز هشدار داده و فرمودند: «آن‌کسی که برای انقلاب و اسلام کار می‌کند وقتی ببیند حرکت او موجب شده است که یک جهت‌گیری علیه این اصول به وجود بیاید، فوراً متنبه می‌شود، باید بفهمند که کارشان یک عیبی دارد» (دیدار با جمعی از

طلاب و روحانیون، ۲۲/۰۹/۸۸). گاهی سکوت کردن خودش کمک به فتنه است؛ در فتنه همه بایستی روشننگری کنند (دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۸/۰۷/۰۲).

6-2-3. نقش نخبگان سیاسی در ایجاد وحدت، انسجام، اعتماد ملی

پیشرفت هر جامعه‌ای تابع انسجام آن جامعه است. تا هنگامی که عناصر مختلف سیاسی، اقتصادی و به‌خصوص فرهنگی جامعه‌ای از انسجام و منطق درونی برخوردار نباشند؛ نمی‌توانند مجموعه آن جامعه را در مسیر پیشرفت، توسعه‌یافتگی و در نهایت، بر خورداری از امنیتی پایدار سوق دهند (عباسی، ۱۳۹۵: ۶۴). از راه‌های ایجاد تعامل سازنده در جامعه، حفظ همبستگی و اتحاد بین آحاد ملت به‌ویژه نخبگان و خواص جامعه است؛ رهبری در این باره فرمودند: «همبستگی و اتحادتان را حفظ کنید. دشمن، اتحاد مردم را هدف گرفته است. دشمن، به نفوذی‌ها و مزدوران خود در میان مردم دل بسته است» (دیدار زائرین حرم مطهر رضوی، ۱۳۸۴/۰۱/۰۱).

تقویت و تأکید بر انسجام حدود یک و نیم میلیارد مسلمان جهان، اساسی‌ترین رسالت علما، دانشمندان، نخبگان جهان اسلام است. در سال‌های اخیر دشمن تلاش کرده است عامل مذهبی را به عامل اختلاف بدل کند و نگذارد کشورهای اسلامی با تشریک‌مساعی و برادری به اوج شکوفایی برسند. نام‌گذاری سال ۱۳۸۶ به سال «اتحاد ملی و انسجام اسلامی» توسط رهبری، رسالت سنگینی را متوجه نخبگان و دولت‌مردان از یک سو و رسانه‌ها به‌عنوان ابزاری تأثیرگذار از سوی دیگر کرده است. رسانه‌ها می‌توانند همگام با نظام و با دفاع منطقی از سیاست‌های کلان، برجسته‌سازی نسبت به مشروعیت به سیاست‌های نظام در راه تثبیت اتحاد ملی گام بردارند؛ در حلقه‌ای گسترده‌تر با رساندن پیام‌های متصدیان دیپلماسی کشور به کلیه ملل و افکار عمومی اسلامی، زمینه‌های انسجام اسلامی را نیز فراهم سازند (فرزندی، ۱۳۹۱: ۱۳۶-۱۵۵).

تقویت اعتماد به نفس در نهادینه کردن مردم سالاری دینی بسیار مؤثر بوده است. عدم اجماع عمومی در بین نخبگان سیاسی در زمینه مفهوم امنیت ملی، آسیب‌ها، تهدیدها و سیاست‌های امنیتی به لحاظ شاخصه‌های مهم مسائل امنیتی ایران، باعث ایجاد رهیافت‌های متعدد و متضادی در مورد امنیت، ارزش‌ها، اهداف و تهدیدها شده است (مطهرنیا، 1383: 45). انقلاب اسلامی به دنبال جامعه‌ای آرمانی است که همه هدف یگانه‌ای را دنبال کنند و مجری و مبلغ ارزش‌های دینی و اخلاقی باشند. ایستادگی در مقابل تهدید و تجاوز بیگانه و تلاش جهت دفع تهدید نیروهای معارض داخلی و ضدانقلاب باعث ورود عناصری به داخل فرهنگ سیاسی مردم و نخبگان شد که دشمن محوری نامیده می‌شود، بر این اساس همه سیاست‌های امنیتی طبق توطئه‌ها و تهدیدهای دشمن (درونی و چه بیرونی) است» (بیانات رهبری در اجتماع مردم یزد، 1386/10/12).

در وضعیت کنونی، امکان تفسیری فراملی از امنیت ملی وجود ندارد و لازم است که امنیت «ملت» بر جای امنیت «امت» در ذهن نخبگان گفتمان سنتی بنشیند (سادات امینی و رفیعی، 1390). به لحاظ فرهنگی، گفتمان نوین امنیت ملی، مهم‌ترین تهدید را در وجود شکاف بین اندیشه و عمل نخبگان می‌داند. بر این اساس در بُعد نظری و عملی بین گفتارها و اقدامات آن‌ها هم‌خوانی وجود ندارد؛ در نتیجه باعث سلب اعتماد نسبت به اصول ارزشی نظام شده است؛ همچنین موجب افزایش تعارض بین و نظام ارزشی واقعی مردم با نظام ارزشی تبلیغی می‌شود (ملکوتیان و غلامی‌نیا، 1394: 141). مقام معظم رهبری به انتقاد از موازی کاری و نبود هماهنگی میان نخبگان به دلیل ضعف در کارگروهی پرداخت و افزودند: «باید از طریق گفتمان‌سازی و بهره‌گیری از دیدگاه‌های نخبگان و صاحب‌نظران، الگویی مستحکم و ارزشمند تدوین شود. نخبگان به‌عنوان فعال‌ترین گروه‌های انسانی در عرصه بین‌المللی، نقش مهمی در مبارزه با تروریسم به‌ویژه در حوزه فرهنگی و اندیشه‌ای دارند (رهبر انقلاب در دیدار اعضای شورای عالی مرکز طراحی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، 1391/12/14).

نخبگان سیاسی، فرهنگی و دینی در جهان اسلام و رؤسای جوامع اسلامی وظایف خطیری دارند (فرهنگ اسلامی، 1396)؛ از جمله وظیفه ایجاد وحدت و برحذر داشتن همگان از ستیزه‌گری‌های قومی و مذهبی؛ آگاه‌سازی ملت‌ها از روش‌های دشمنی و خیانت صهیونیسم و استکبار؛ مجهز کردن همگان جهت مقابله با دشمن در عرصه‌های گوناگون جنگ سخت و نرم؛ توقف فوری وقایع مصیبت‌بار در میان جوامع اسلامی که امروزه نمونه‌های آن چون حوادث کشور یمن، در سراسر دنیا موجب اعتراض و اندوه است؛ دفاع قاطع از گروه‌های اقلیت تحت ستم مسلمان، چون مظلومان میانمار؛ مهم‌تر از همه وظیفه دفاع از فلسطین (پیام به حجاج بیت‌الله‌الحرام، 1396/06/09).

7-2-3. پیش‌بینی وقایع، مسئله‌شناسی، برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، مدیریت

مقام معظم رهبری در آستانه روز 13 آبان در دیداری که جمعی از دانش‌آموزان و دانشجویان و تشکل‌های مختلف دانشگاهی با ایشان داشتند، با تأکید بر این‌که خودتان را از لحاظ علمی، ایمان و تقوا بسازید، خطاب به آن‌ها فرمودند:

«رؤسای جمهور وزرا، مدیران و برجستگان گوناگون بخش‌های مختلف آینده، از میان شماها پدید می‌آیند؛ این مدیران و برنامه‌ریزان باید عالم باشند و به معنی حقیقی کلمه باید متدین، پاک‌دامن و بصیر باشند» (بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان، 1387/08/08).

ایشان می‌فرمایند: «در بین خواص، کنار افراد باسواد، آدم‌های بی‌سوادی هم هستند؛ اما جزو خواص هستند؛ یعنی می‌فهمند چه کار می‌کنند» رهبری علاوه بر اینکه افراد جامعه را به دو گروه خواص و عوام تقسیم کرده‌اند، گروه خواص را شامل افرادی می‌داند که نسبت به مسائل روز آگاهی دارند و در امور تصمیم‌گیری بیش‌ترین نقش را ایفا می‌نمایند. عوام نیز کسانی هستند که نمی‌خواهند بدانند و بسنجند چه راهی درست و چه حرکتی صحیح است و تابع جو هستند» (حاتمی راد، 1385). در رویکرد اول، سعی شد رویکرد نخبگان سیاسی کشور را با اعمال فشارها و تهدیدات به سویی تغییر دهند که احساس نمایند هزینه تقابل با

غرب و ایستادگی بر آرمان‌های انقلاب، بیشتر از فایده‌های آن است (بیانات رهبر انقلاب در دانشگاه علم و صنعت، ۲۴ آذر ۱۳۸۷). رویکرد دوم، تقابل فرهنگی است. تقابل فرهنگی در سطح جامعه به معنای همان تهاجم فرهنگی و ترویج مبانی علوم اجتماعی فرهنگ غرب به‌عنوان یگانه رویکرد مدیریت کشور است.

رهبری از مدیرانی که سیستم مدیریت فردی را دنبال می‌کنند و به نخبگان و خرد جمعی اهمیت لازم را نمی‌دهند انتقاد کردند (بیانات در دیدار هزار نخبه جوان، 14/07/1390). در نهمین همایش نخبگان جوان رهبری از نخبگان جوان می‌خواهند که در تحقق اقتصاد مقاومتی مؤثر باشند (دیدار شرکت‌کنندگان در نهمین همایش ملی نخبگان جوان، 22/07/1394؛ ایشان بر «اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل» توسط مسئولان کرده است (دیدار مردم اصفهان با رهبر انقلاب، 26/08/1395).

رهبر انقلاب معتقدند که جهت‌گیری اسلامی در حوزه سیاست خارجی، باید حفظ شود؛ زیرا عرصه دیپلماسی صحنه تعامل در جهت تأمین منافع ملی با تکیه بر شاخصه‌های قدرت ملی است خطاب به سفرا و نمایندگان سیاسی نظام می‌فرمایند: «در سیاست خارجی باید با شناخت صحیح سرمایه‌ها و قدرت کشور، از آن‌ها بیش‌ترین استفاده برای تأمین منافع کشور و ملت انجام شود» (بیانات در دیدار جمعی از مسئولان نظام، 24/12/1384)؛ ایشان ایمان و خودباوری، هوشمندی و شجاعت، تحرک و امانت، ابتکار و نوآوری در چهارچوب اصول و اهداف را از ویژگی‌های اصلی دیپلمات‌های نظام جمهوری اسلامی دانسته‌اند (چهارمین مجمع بزرگ فرماندهان و مسئولین سپاه، 27/06/1370)؛ نقش بصیرت در شرایط سخت و دشوار فتنه که در آن تشخیص حق و باطل نیازمند بصیرتی عمیق است و خطر بی‌بصیرتی یا ضعف بصیرت نخبگان و خواص در چنین دوره‌هایی بارها مورد اشاره رهبری قرار گرفته (شاهرودی، 1388) و می‌فرمایند: «وقتی غبار غلیظ‌تر می‌گردد، می‌شود دوران امام حسن؛ می‌بینید که چه اتفاقی افتاد. باز در دوران امیرالمؤمنین قدری غبار رقیق‌تر بود، کسانی مثل عمار و یاسر افشاگر بزرگ دستگاه امیرالمؤمنین بودند. البته هنوز خیلی از اصول و حقایق واضح و نمایان است؛ اما مطمئن

نباشید که همیشه این گونه خواهد بود. باید آگاه باشید و چشم بصیرت داشته باشید» (بیانات در چهارمین مجمع بزرگ فرماندهان و مسئولین سپاه، 1370/06/27). در شرایط فتنه، بصیرت اکیسیری می‌شود در اختیار کسانی که علاوه بر نجات خویش، مسئولیت هدایت دیگران را نیز به عهده دارند (جمعی از نویسندگان، 1388). امروز مهم‌ترین وظیفه نخبگان و مسئولان کشور «بصیرت سیاسی و غافل نشدن از توطئه دشمن»، «حفظ روحیه و جهت‌گیری انقلابی»، «اقدام و عمل در عرصه اقتصاد مقاومتی»، «ادامه پرشتاب مسیر رشد علمی»، «اتحاد و انسجام ملی» و «حفظ استحکام روحی و درونی» است (دیدار مردم اصفهان با رهبر انقلاب، 1395/08/26).

8-2-3. استحکام پایه‌های انقلاب و فکر انقلابی

رهبر انقلاب در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی فرمودند: نفوذ سیاسی به این معنی است که در مراکز تصمیم‌گیری یا تصمیم‌سازی، نفوذ پیدا کنند. هنگامی که دستگاه‌های مدیریتی و سیاسی یک کشور متأثر از دشمنان مستکبر قرار گرفت، به دنبال آن تمام تصمیم‌گیری‌ها در آن کشور مطابق میل و خواست و اراده مستکبرین انجام خواهد گرفت (بیانات، ج 37). فکر و پایه‌های انقلابی باید آن‌چنان مستحکم باشد که زنده و مرده بودن این و آن، هیچ تأثیری در حرکت انقلابی کشور نداشته باشد؛ این وظیفه اساسی نخبگان سپاه و همه نخبگان انقلابی این کشور است (دیدار فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، 1394/06/25). در اندیشه سیاسی رهبری، خط‌مشی درست دیپلماسی و سیاست خارجی، به حفظ جهت‌گیری اسلامی و شجاعت در برابر تهدیدهای دشمنان و قدرت‌های بزرگ بستگی دارد؛ لازمه حراست از منافع ملی کشور و تبدیل تهدیدها به فرصت، به‌کارگیری خوش‌فکرترین وفادارترین، پراکنجه‌ترین افراد در دستگاه دیپلماسی است (مظفری، 1386، رحیمی روشن و هراتی، 1396): «سیاست خارجی و دستگاه اداره‌کننده سیاست خارجی در حقیقت نیمی از نظام سیاسی است که رابطه و حدود و منافع کشور را دنبال می‌کند. دیپلماسی ابزار کارآمد اقتدار نظام سیاسی است.» (بیانات در دیدار رؤسای نمایندگی‌های ایران در خارج، 1379/05/25). ایشان تنها راه‌حل مشکلات کشور و رسیدن

به عزت و رفاه و پیشرفت مادی و معنوی را ایستادگی بر اصول انقلاب اسلامی دانستند و فرمودند: از لحاظ عملی نیز باید بر روی استحکام درونی کشور به‌ویژه در بخش اقتصاد تمرکز و جدی شود. رهبر انقلاب با تأکید بر اینکه در صورت استحکام سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و استحکام روحی و روانی نخبگان و مسئولان ارشد، هیچ خطری کشور را تهدید نخواهد کرد، فرمودند: ملت ایران به‌ویژه جوانان باید روحیه انقلابی را ادامه دهند؛ زیرا مسئله اصلی کشور حفظ روحیه و جهت‌گیری انقلابی است (دیدار مردم اصفهان با رهبر انقلاب، 1395/08/26).

9-2-3. سرمایه‌گذاری در تولید علم و نوآوری علمی

آیت‌الله خامنه‌ای، با اشاره به احساس حقارت و خودباختگی سیاستمداران و عناصر حکومت پهلوی در مقابل غرب افزودند: آن‌ها، ایران را با این سابقه درخشان و ذخایر عظیم فکری و فرهنگی، در مقابل غرب به هیچ می‌انگاشتند؛ اما انقلاب، این تفکر ارتجاعی را از بین برد و کشور ضمن برخورداری از پیشرفت‌های چشم‌گیر، در پرتو احساس مسئولیت و عزم و اراده جامعه نخبگانی و عموم مردم، به پیشرفت‌های بیشتری دست خواهد یافت. در ادامه سخنانشان، دولت‌مردان را به سرمایه‌گذاری هرچه بیشتر در تولید علم و نوآوری علمی فراخواندند. رهبر انقلاب با اشاره به سخنان یکی از نخبگان جوان در خصوص نبود فرصت برای نقش‌آفرینی در مراکز تصمیم‌گیری و تأثیرگذار فرهنگی، تأکید کردند: «حضور جوانان در بخش‌هایی، بسیار منطقی است، اما مهم‌تر از حضور اجرایی جوانان، تأثیرگذاری فکری و گفتمان‌سازی جوانان است» (دیدار نخبگان و برگزیدگان علمی با رهبر انقلاب، 1390/07/14)؛ ایشان افزودند: تهیه سند ملی نخبگان یکی از اقدامات بسیار ضروری و مهم بنیاد ملی نخبگان است، زیرا شناسایی، جذب، پرورش نخبگان در رده‌های مختلف مدیریتی و مدیریت تحول در کشور از نکات اصلی است. اهمیت کار فرهنگی بر روی نخبگان با توجه به تأثیرگذاری و الگوسازی آن‌ها در جامعه، ضرورت توجه بیشتر به علوم پایه به‌عنوان مبنای توسعه و تکنولوژی برتر، فراهم شدن امکانات لازم برای ارتقای علمی

استعدادهای برتر در داخل کشور را مطرح فرمودند و آن را از وظایف نخبگان جامعه برشمردند (حاتمی راد، 1385: 17).

10-2-3. ارتقای اخلاق سیاسی نخبگان سیاسی

به دلیل ارتباط تنگاتنگ اخلاقیات با سیاست، قدرت و منافع و امنیت ملی، پاک‌سازی سیاست از فساد اخلاقی مورد تأکید رهبری است؛ از مصادیق شاخص‌های اخلاق سیاسی نخبگان سیاسی که در بیانات و آثار مکتوب رهبری مورد تأکید است عبارتند از: بصیرت، امانت‌داری و فاداری و ولایت‌محوری، عدالت، صبر و استقامت، صداقت، حق‌مداری، اعتماد متقابل، مصلحت‌اندیشی، قانون‌مندی، شجاعت، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی، مردم‌داری، ترجیح منافع ملی در مقابل منافع حزبی و فردی است. در دیدار با مسئولان و کارگزاران حج فرمودند: «در گوشه و کنار افرادی، جریان‌هایی، مجموعه‌هایی به اسم‌های مختلف نخبگان سیاسی فضای جامعه را مشوش می‌کنند، کاری که متأسفانه بعضی از نخبگان سیاسی می‌کنند» (حسینی و همکاران، 1391: 145).

11-2-3. توجه به عقلانیت در برابر تحریک احساسات قومی، مذهبی و نژادی

نگاه قومی و مذهبی صرف مردم به انتخابات در تشکیل مجلس کارآمد، متخصص و متعهد تأثیر نامطلوب دارد. ضمن احترام به همه اقوام، قومیت‌ها و مذاهب، باید اصل را بر تعهد، یکدلی و ولایت‌پذیری و کارآمدی نمایندگان منتخب گذاشت. منافع ملی یعنی خیر عموم یا به عبارت دیگر منافع مشترک تمام اقوام و گروه‌های جامعه در کشور است (دیدار اقشار مختلف مردم در روز عید سعید غدیر خم، 1386/10/08).

منافع ملی پیونددهنده افکار و مساعی تمام آحاد مردم در نظام جمهوری اسلامی است و اقوام و گروه‌ها، به‌ویژه خواص و نخبگان جامعه باید چیزی را به‌عنوان خیر و مصالح و منافع مشترک بین هم قبول و به آن احترام بگذارند. مصالح و منافع ملی به نفع یک گروه یا قوم یا جناح منصفانه و قابل‌دوام نیست؛ منافع ملی همان منافعی است که یک دولت در سطح

بین‌المللی برای حفظ آن‌ها تلاش می‌کند. منافع ملی از لحاظ درجه اهمیت به منافع حیاتی، شامل منافعی که با موجودیت یک نظام در ارتباط بوده و قابل مذاکره نیستند. برای حفظ منافع ملی، نخبگان و خواص سیاسی بایستی مراقب حرف و عمل خودشان باشند.

جدول 1: نقش نخبگان سیاسی در حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری

شرح مقوله نقش		مقولات نقش نخبگان سیاسی
<ul style="list-style-type: none"> - جلوگیری از شبهه‌آفرینی و ترفندهای روانی دشمن - ایجاد اعتماد در مردم نسبت به نظام برای حضور در انتخابات - عمل به تکلیف دینی و انقلابی 	در انتخابات مختلف	در حوزه توسعه سیاسی
<ul style="list-style-type: none"> - نقش نخبگان در هدایت جنگ نرم - جلوگیری از چالش‌های امنیتی و افزایش قدرت جنگ نرم - تبیین حقایق بدون تعصب جناحی و گروهی در مقابل جنگ روانی 	در هدایت احزاب و جریان‌ها	
<ul style="list-style-type: none"> - نفوذ و تأثیر بر جامعه و گفتمان - بالا بردن انگیزه و تقویت روحی و روانی مردم در شرایط مختلف - ارتقای سطح اعتماد بین مردم و نظام (اعتمادسازی) - شورونشاط سیاسی و تقویت امید به آینده 		تأثیرگذاری بر مخاطبین و افکار عمومی
<ul style="list-style-type: none"> - موضع‌گیری شفاف و جداسازی مرز خود با دشمن - جلوگیری از چالش‌های امنیتی و افزایش قدرت جنگ نرم - انتقال تجارب و ایجاد آگاهی‌های لازم نسبت به برنامه 		شفاف‌سازی، روشن‌نگری، بیداری اسلامی
<ul style="list-style-type: none"> - تقویت آیین مذهبی انسجام‌محور - هماهنگی و اجماع و تقویت کار گروهی - توافق و اجماع علیه تروریسم منطقه 		ایجاد وحدت، انسجام، اعتماد ملی

<ul style="list-style-type: none"> - استفاده مناسب از سرمایه و قدرت کشور با شناخت صحیح - به کارگیری همه ظرفیت‌ها و امکانات و توانمندی‌ها برای پیشبرد سیاست‌ها - مبارزه با فتنه و آشوب و هدایت آن‌ها 	<p>پیش‌بینی وقایع، مسئله‌شناسی، برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، مدیریت</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تلاش برای تقویت و گسترش مبانی انقلاب اسلامی - برخورد قاطع با مخالفان نظام - حراست از منافع ملی کشور از طریق دستگاه دیپلماسی 	<p>استحکام پایه‌های انقلاب و فکر انقلابی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تهیه سند ملی نخبگان و اهمیت کار فرهنگی بر روی آنان با توجه به تأثیرگذاری و الگوسازی آن‌ها در جامعه - ضرورت توجه بیشتر به علوم پایه به‌عنوان مبنای توسعه و تکنولوژی برتر - فراهم شدن امکانات لازم برای ارتقای علمی استعداد‌های برتر در داخل کشور 	<p>سرمایه‌گذاری در تولید علم و نوآوری علمی</p>
<p>بصیرت ولایت‌محوری، امانت‌داری وفاداری، صداقت، عدالت</p>	<p>ارتقای اخلاق سیاسی نخبگان سیاسی</p>
<p>توجه به عقلانیت منافع ملی در برابر تحریک احساسات قومی، نژادی، مذهبی</p>	

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

پژوهش حاضر نشان می‌دهد که مقام معظم رهبری نخبگان سیاسی را کسانی می‌داند که با پیش‌بینی حوادث و مسئله‌شناسی، قدرت مدیریت، تصمیم‌گیری، توانایی درک مسائل را دارند و تابع جو نیستند، از طرفی بحث امنیت ملی مطرح شد که مقام معظم رهبری آن را شامل امنیت سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، مرزی و دفاعی می‌داند و نقش نخبگان سیاسی و به عبارتی مسئولین و اداره‌کنندگان جامعه را در همه عرصه‌های سیاست و حکومت و جامعه مؤثر بر حفظ و توسعه منافع و امنیت ملی می‌داند که این اثرگذاری و نقش را با توجه به مجموعه کارهای که به‌صورت جزئی در این زمینه انجام گرفته بود، در قالب نقش نخبگان در حوزه توسعه سیاسی (انتخابات، احزاب و تشکل‌ها)، در حوزه بیداری اسلامی و روشنگری و شفاف‌سازی، استحکام پایه‌های انقلاب، ارتقای اخلاق سیاسی، سرمایه‌گذاری علمی و نوآوری، مسئله‌شناسی، مدیریت وقایع، ترجیح عقلانیت منافع ملی بر منافع حزبی و قومی و فردی براساس دیدگاه مقام معظم رهبری دسته‌بندی و توضیح داده شد و نشان می‌دهد که تمام این حوزه‌ها از منظر رهبری می‌تواند سیاست‌ها و منافع و امنیت ملی و به عبارتی سرنوشت یک کشور را تحت تأثیر قرار دهد. چه‌بسا از سطح ملی نیز فراتر رود و آن‌ها را نیز تحت تأثیر قرار دهد؛ بنابراین نخبگان سیاسی به دلیل جایگاه حساس مدیریتی و

اثرگذاری باید مراقب حرکات و کنش‌هایشان باشند. بررسی نظریه نقش‌های ساختی کارکردی پارسونز نیز نشان داد که جامعه، به‌عنوان یک سیستم برای حفظ تعادل خود، نیازمند این است که نخبگان و به‌ویژه نخبگانی که در رأس نظام حکومتی قرار دارند؛ در چهارچوب همه نهادها و با اولویت دادن به نهاد فرهنگی و انقلابی به‌عنوان یک‌نهاد اصیل و زیربنا، در حیطه وظایف خود به‌درستی عمل کنند تا بتوانند آن کارکرد و اثرگذاری را که لازمه حفظ تعادل یک نظام است را داشته باشند. همچنین متغیرهای الگویی نظری پارسونز را در رابطه با شایسته‌سالاری و ... در تصمیم‌گیری‌های خود به‌کار گیرند، تا انشاءالله مبانی امنیت ملی، که در چهارچوب نظری موردتوجه رهبران بزرگ انقلاب اسلامی ایران ذکر آن رفت، محقق شود و جامعه از حالت تعادل خود خارج نگردد.

پیشنادهای پژوهش

- ✓ با توجه به مباحثی که ذکر آن رفت، پیشنهاد می‌شود که قشر نخبگان، به‌ویژه نخبگان سیاسی بیشتر موردتوجه قرار گیرند تا بتوانند در اثرگذاری خود موفق‌تر عمل نمایند.
- ✓ خود نخبگان به این مسئله توجه نمایند که شرایطی در آن قرار دارند، به‌دنبال خود مسئولیت‌های خطیری را بر عهده آنان گذاشته است که با توجه به نقش‌الگوسازی و اثرگذاری در تصمیم‌گیری‌های مختلف، سعی کنند در حیطه وظایف خود یک اولویت‌بندی داشته باشند، در هیچ لحظه‌ای از نقشه‌های دشمن غافل نباشند.

فهرست منابع

- آقا بخشی، علی (1383). *اصول روابط بین‌الملل*. تهران: چاپار.
- ازغندی، علیرضا؛ اتفاق فر، فرشته سادات (1392). *بررسی و مقایسه اندیشه سیاسی نخبگان انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی*. مجله سیاست، سال نهم، شماره 23.
- افتخاری، اصغر (1385). *کالبدشکافی تهدید*. تهران: نشر دانشکده فرماندهی.
- امینی، مهدی (1394). *بررسی راهکارهای پرورش نخبگان سیاسی جمهوری اسلامی ایران*. حوزه علمیه قم، دانشکده مدیریت.
- بنیاد ملی نخبگان (1390). *آشنایی با ضوابط و آیین‌نامه‌های بنیاد ملی نخبگان*. بنیاد ملی.
- ترابی، یوسف؛ فاضلی، عبدالرحمن (1392). *تعارض نخبگان سیاسی و راهبردهای مدیریت آن*، مجلس راهبرد، سال 19.
- جمشیدی، محمدحسین (1396). *امنیت ملی در سیاست بین‌المللی معاصر بررسی نظری*. فصلنامه بررسی‌های نظامی، شماره 21.
- جمعی از نویسندگان (1388). *بصیرت پاسداری*، اداره سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه.
- حاتمی راد، منصور (1385). *سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از نگاه مقام معظم رهبری*. حصون. شماره 10.

- حسین زاده، محمد صالح (1398). *نخبگان سیاسی، کارکرد فرهنگی و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران*. مجله سیاست دفاعی، سال بیست و هفتم. شماره 108.
- حسینی، سید حسین؛ باقری چوکامی، سیامک؛ یوسفی، جعفر (1391). *ملاحظات امنیت ملی در تدوین راهبردهای ارتقای اخلاق سیاسی نخبگان*. مطالعات دفاعی استراتژیک، شماره 47.
- رحیمی روشن، حسن؛ هراتی، محمدجواد (1396). *جایگاه جهان اسلام در سیاست خارجی دولت‌های پس از دفاع مقدس (1392-1368)*. مطالعات سیاسی جهان اسلام، شماره 2.
- رضوان پور، علی؛ طاهری، ابوالقاسم (1396). *نقش نخبگان سیاسی ایران در تحولات سیاست خارجی پس از پیروزی انقلاب اسلامی*. خلخال: دانشگاه آزاد اسلامی.
- رنجبر، مقصود (1379). *گفتمان‌های امنیت ملی در جمهوری اسلامی ایران*، علوم سیاسی، دانشگاه باقرالعلوم (ع)، شماره 9.
- ریشه، گی (1376). *جامعه‌شناسی تالکوت پارسونز*. ترجمه عبدالحسین نیک گهر، تهران: مؤسسه فرهنگی و انتشاراتی تبیان.
- زیباکلام، صادق؛ صبوچی، مهدی؛ بهرامی، علی؛ رنجبر کهن، حسن (1390). *نقش نخبگان سیاسی در توسعه سیاسی ایران (1332-1357)*. دانشنامه حقوق و سیاست، شماره 16.
- سادات امینی، میر جعفر؛ رفیعی، مهدی (1390). *امنیت ملی ایران در سیاست خارجی سه دولت هاشمی رفسنجانی، سید محمد خاتمی و محمود احمدی‌نژاد*، دانشگاه آزاد اسلامی.
- سریع القلم، محمود (1384). *عقلانیت و آینده توسعه‌یافتگی ایران*، تهران: مرکز پژوهش‌های علمی.
- شاهرودی، علی سعیدی (1388). *حاکمیت دینی: اصول و مبانی*. چاپ اول، تهران: زمزم.
- شایگان، فریبا (1391). *امنیت پایدار از دیدگاه مقام معظم رهبری*. علوم سیاسی. آفاق امنیت، شماره 14.
- شفیعی‌نیا، محمد؛ لطفی، صفرعلی؛ توکلی جبلی، مهدی (1391). *شاخص‌های تحکیم امنیت ملی و ارتقای اخلاق سیاسی نخبگان سیاسی*. مطالعات دفاعی استراتژیک، شماره 47.
- شیدائیان، حسین (1388). *امنیت ملی از نگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)*. حصون، شماره 19.

- عباسی، محمد (1395). *نسبت مفهومی قدرت و امنیت نرم در دولت ملی*. فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، سال 12، شماره 37.
- عرفانی، سهراب؛ مبینی دهکردی، علی؛ افتخاری، اصغر؛ مرادیان، محسن؛ دهقانی فیروزآبادی، سید جلال (1401). *الزامات تأمین امنیت در افق سند چشم‌انداز 1404*. فصلنامه علمی امنیت ملی، سال 12، شماره 43.
- علیخانی، علی‌اکبر (1392). *ویژگی‌های نخبگان سیاسی از دیدگاه امام علی (ع)*. فصلنامه اندیشه دینی دانشگاه شیراز (7) 2.
- فرزندی، عباسعلی (1391). *وحدت و انسجام اسلامی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) (سیاست‌ها راه‌کارها)*. حبل‌المتین، دوره اول، شماره 1.
- فروغی جهرمی، محمد قاسم (1391). *سپاه، مولود انقلاب، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، معاونت روابط عمومی و انتشارات*.
- فرهنگ اسلامی (1396). *راه انقلاب؛ نگاهی به برگزیده رهنمودهای مقام معظم رهبری*. فرهنگ اسلامی، شماره 48.
- لیالی، محمدعلی (1393). *جریان شناسی سیاسی*. جلد 1، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، معاونت مطالعات راهبردی دفتر نشر معارف.
- محمدی، علیرضا؛ جاجرمی، کاظم (1391). *تبیین نقش ارتش در تأمین امنیت ملی کشور با تأکید بر چهره جدید امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران*. دانشگاه آزاد اسلامی.
- مطهرنیا، مهدی (1383). *نخبگان، توسعه سیاسی و ارتقای امنیت ملی*. اندیشه انقلاب اسلامی، شماره 11.
- مظفری، آیت (1386). *اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری*. جلد 1، زمزم هدایت.
- معارف (1388). *بایدها و نبایدهای نخبگان سیاسی از منظر مقام معظم رهبری*. مجله معارف، شماره 68.
- ملکوتیان، مصطفی؛ غلامی‌نیا، عبدالحمید (1394). *چهارچوب گردش نخبگان سیاسی شایسته و تأثیر آن بر ثبات سیاسی*. سیاست، دوره 45، شماره 1.
- نوریان، عبدالحسن (1393). *نقش نخبگان سیاسی در رشد و توسعه متوازن جوامع معاصر آسیایی*. جستارهای سیاسی معاصر (12) 5.

- نوبری، علیرضا؛ اسماعیلی، علی (1399). *مفهوم‌شناسی امنیت در قرآن و زمینه‌های شکل‌گیری آن با تأکید بر روش معنا پژوهشی ایزوتسو*. فصلنامه امنیت ملی، سال 10، شماره 36.
- پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری <https://www.leader.ir>
- پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله سید علی خامنه‌ای (مجموعه بیانات رهبری)
- نخبه پروری سیاسی در غبار فراموشی آسیب‌شناسی غفلت از «نخبه پروری سیاسی» در جامعه امروز، سایت آفتاب

References

- Beard, Charles A (1934). *the Open Door at Home: A Trial Philosophy of National Interest*. New York.
- Engerer, Hella(2009). *Security Economics: Definition and Capacity*. Economics of Security Working Paper, No. 5. <https://www.econstor.eu/handle/10419/119331>
- Macmillan Publishers limited (2010). *Definition of "National Security"*.
- Mosca,G (1939). *The Ruling Class*. New York, Mc Graw Hill.
- Parsons, Talcott (1951). *The Social System*. New York: Free Press.
- Trager, Frank N & Simonie, Frank L (1973). *An introduction to the study of national security*, In F.N. Trager and P.S. Kronenberg. *National Security and American Society*, Lawrence: University Press of Kansas.